

До Председателя на научното жури  
за оценяване дисертационен труд  
на докторант Цветомира Георгиева Велева  
кандидат за присъждане на образователната  
и научна степен „доктор“ по докторска  
програма „Финанси, парично обръщение, кредит и  
застраховка“ (финанси)

## Рецензия

от доп. д-р Ренета Маринова Димитрова, НБУ, за придобиване на научната степен  
„доктор“ с кандидат Цветомира Георгиева Велева

Относно: Дисертационен труд на тема „Дигиталната трансформация в  
банкирането – рискове и финансова ефективност“, с научен ръководител доц. д-р  
Жельо Въртев

Рецензията се представя съгласно Заповед № 571 от 01 юли 2025 г. на Ректора на  
СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

### 1.Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за изготвяне на рецензия дисертационен труд изследва важен  
финансов сектор – банковият, като поставя едно много актуално предизвикателство –  
дигиталната трансформация. Докторант Велева обявява като **обект** на дисертацията  
дигиталната трансформация в банкирането, а за **предмет** – рисковете и финансовата  
ефективност, свързани с дигиталната трансформация

Структурата на дисертационния труд е класическа. Той се състои от увод, три  
глави, заключение, приложения и библиография. **Първа глава** е теоретична. В нея се  
прави преглед на теорията и практиката по отношение на дигитализацията на банките.  
В тази глава е използван историческият подход, въз основа на който се разкрива  
влиянието на технологичните промени върху начина на предоставяне на финансови  
услуги. **Втора глава** е с методологическа насоченост. В нея е представено авторовото  
виждане за „риск от дигитализация в банкирането“. Освен, че са разгледани  
възможните рискове, като нарушаване на информационната сигурност и  
киберсигурността; операционният риск; поведенческият риск; технологичните рискове,  
регулаторният риск, е разработен факторен анализ на рисковете в процеса на  
дигитализация и възможностите за количествено оценяване, както и начините за  
предпазване от дигитални рискове. **Глава трета** е емпирично изследване на  
предизвикателствата пред дигиталната трансформация на банките в България.  
Направен е анализ на състоянието на дигиталната трансформация на банките от първа и  
втора група, според класацията на БНБ. Представени са резултатите от авторово  
анкетно проучване относно готовността на банките в България за дигитална  
трансформация; трудностите и проблемите на банките и техните клиенти в процеса на  
дигитализация на сектора; ползите за банките и клиентите от дигитализацията;  
перспективите и очакванията, свързани с дигиталната трансформация на банковата

сфера в страната. Това дава възможност на докторанта да изведе не само проблемите и перспективите пред риск мениджмънта, но и да предложи оптимизационни решения, свързани с управление на риска и повишаване ефективността на дигитализацията.

Дисертационният труд е разработен в обем от 195 стандартни страници. Той съдържа 34 фигури и 7 таблици. Представен е пред научната общност в 4 самостоятелни публикации - две студии и две статии. Тези публикации са напълно достатъчни за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“.

Докторант Велева е проучила значителен обем **научна литература**, списъкът на която включва 110 източника. Обемът литература показва задълбочената информираност на автора по изследваната от него тематика.

### II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е посветен на тема с безспорна актуалност. Въпреки оформеното през годините мнение, че банките са консервативни институции, те отдавна не са такива по отношение на внедряването на най-новите технологии. Дигитализацията съвсем не е нова тема за съвременното общество, а темите за дигитализацията и дигиталната трансформация, както и за тяхното важно място в съвременното общество са широко застъпени в изследванията на редица учени, дискутирани са на много научни форуми.

В съответствие с това, правилно е формулирана и изследователската теза., а именно: в процеса на дигитална трансформация банките в България се сблъскват с предизвикателства, свързани с употребата на сравнително остарели банкови системи, което ограничава техните възможности за осигуряване на необходимата гъвкавост и иновационни функции, а те имат ключово значение за конкурентоспособността в дигитална среда.

Дисертационният труд поставя конкретна изследователска цел, а именно: да се анализират възможностите за успешно внедряване на дигиталното банкиране в контекста на българския банков пазар, като в същото време се изследват проблемите, които могат да възникнат по пътя на този иновативен процес. От нея произтичат и следните задачи: представяне на еволюцията на информационните технологии в банковия сектор; проследяване на особеностите на прехода от мултиканално през омниканално към оптиканално банкиране; извеждане на основните предпоставки за дигитална трансформация в банковата дейност днес, очертаване на рисковия профил на дигиталното банкиране; изследване на ефективността на дигиталната трансформация и предлагане на инструменти за нейното оценяване; анализ на състоянието на дигитализацията в банковия сектор в България; проучване на проблемите пред риск мениджмънта и повишаване на ефективността при дигиталната трансформация в банкирането; търсене на оптимални решения, свързани с управлението на риска и ефективността при дигитализацията на банките в България.

По отношение на методологията, изследването се базира върху прилагането на методите на анализ и синтез, методът на наблюдението, сравнителният метод, индуктивният и дедуктивният методи, дескриптивният метод и методът на анкетното проучване. За по-нагледно илюстриране на резултатите от изследването се използват графични изображения и таблици.

Авторът на дисертационния труд показва добри умения за боравене с научни понятия. Стилът е разбираем и с необходимата логическа последователност и обвързаност на изложението.

Следва да се отбележи и коректността на дисертанта, която се изразява в точното позоваване на източниците на данни.

Авторефератът съответства на съдържанието на дисертационния труд и от прочитането му се добива представа за изпълненото от докторанта научно изследване. Обемът му е 40 стандартни страници.

Всичко изложено до тук дава основание да се направи извода, че представеният за рецензия дисертационен труд е обхванато и задълбочено изследване върху дигиталната трансформация на банковия сектор в България.

### **III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд**

Справката за приносите в дисертационния труд е обявена като състав на автореферата. Преценката ми за приносите е, че са съществени и представят научните и научно-приложните качества на дисертационния труд. По-съществените от тях са:

**Първо.** Научен принос е дефинирането на понятието „риск от дигитализацията в банкирането, детайлното изследване на елементите на риск мениджмънта на дигитализацията, като се идентифицират видовете риск, от къде произтичат, какви последици биха имали те за банките и какви са възможностите банките да се предпазват от тях.

**Второ.** За научно-приложен принос се приема системата от количествени показатели за оценяване на ефективността от дигитализацията в банковата сфера и подробно очертаните причинно-следствени връзки между тях.

**Трето.** За съществен принос с приложно естество може да се приеме направеният сравнителен анализ на дигиталната трансформация на банките в България, който критично оценява състоянието на този процес.

**Четвърто.** Принос с приложно естество е проведеното от дисертанта анкетно проучване сред специалисти от банковия сектор в нашата страна относно трудностите и предизвикателствата пред неговата дигитална трансформация.

**Пето.** Принос с приложно естество е и SWOT анализа, който обобщава предимствата, слабите страни, възможностите и опасностите при дигитализацията на банките. Въз основа на него са формулирани конкретни възможности за оптимизиране процесите по управление на ефективността и риска при дигиталната трансформация на банките в България.

### **IV. Въпроси по дисертационния труд**

Съществени критични бележки към докторант Велева нямам. Бих желала да разясни поставя ли знак на равенство между дигитализация и дигитална трансформация.

### **V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение**

На основата на всичко гореизложено може да бъде направен извода, че докторант **Цветомира Георгиева Велева** притежава много добра теоретична и практическа подготовка по темата на дисертацията, показва умение да идентифицира важни проблеми на методологическо и практико-приложно равнище и да провежда самостоятелно научно изследване. Като член на научното жури ще гласувам с убеденост за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на **докторант Цветомира Георгиева Велева**.

21.08.2025 г.

Изготвил становището:

доц. д-р Ренета Димитрова